

SZÜRKÉK, RACKÁK, MANGALICÁK

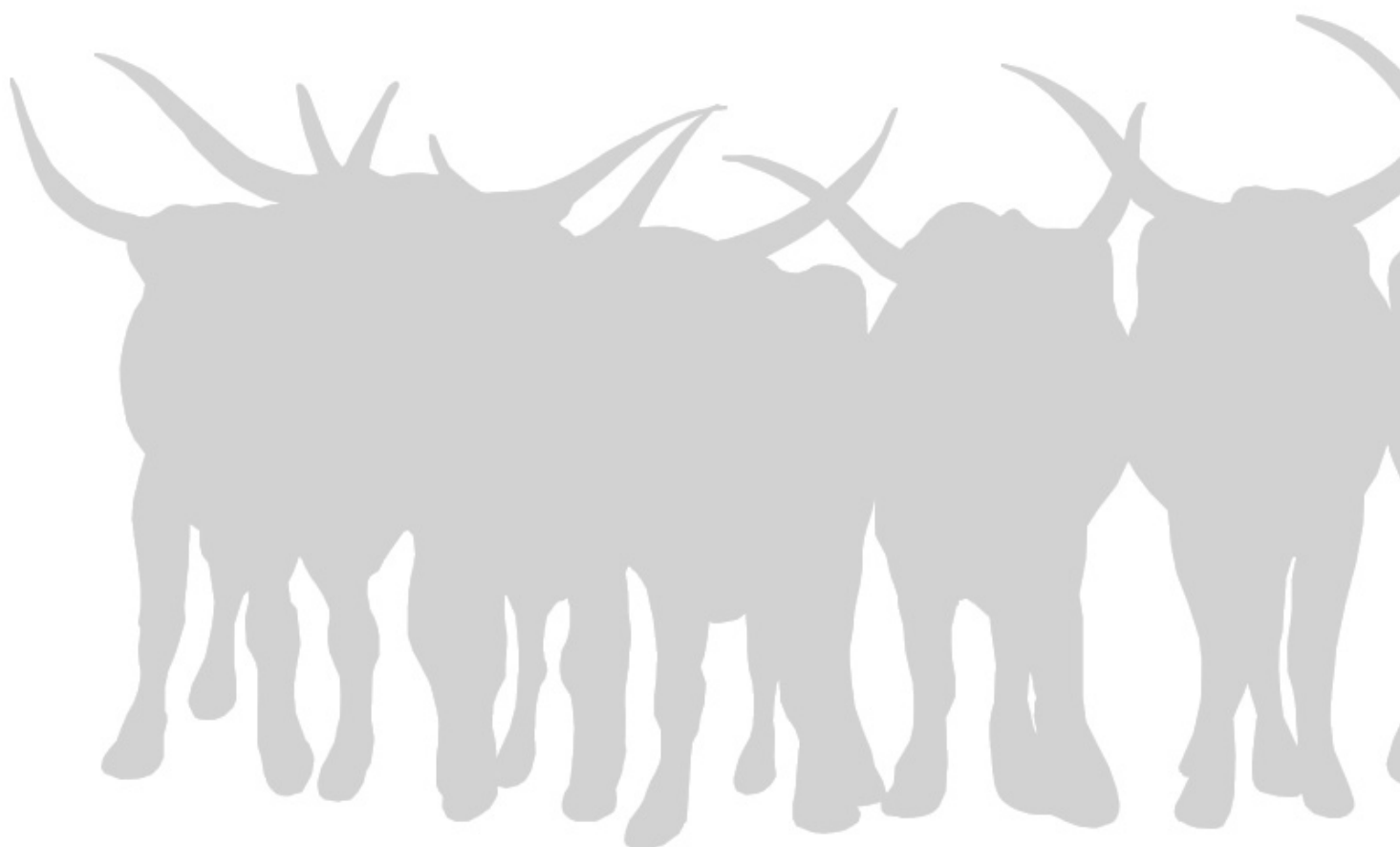
Hungarian Grey, Racka,
Mangalitsa

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR

Hungarian Grey, Racka, Mangalitsa

Papers presented at the international conference
honouring János Matolcsi, 25–26 November 2013

Museum and Library of Hungarian Agriculture
Budapest
2015

Ez a kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg.
This publication was supported by the National Cultural Fund of Hungary

Szerkesztette: Kőrösi Andrea, Szotyori-Nagy Ágnes
Editors: Andrea Kőrösi, Ágnes Szotyori-Nagy

Lektorok/Read by:
Bartosiewicz László: 1/3; 1/5; 2/1; 2/3; 3/3; 3/4; 4/1
Bodó Imre: 2/2
Jávorka Levente: 2/2; 2/4
Vörös István: 1/1; 1/4; 2/5; 3/2; 3/5; 4/2

Magyar nyelvi korrektor: Ruttkay Helga
Hungarian version read by: Helga Ruttkay
Angol nyelvi korrektor: Gergely Gábor
English version read by: Gábor Gergely

A rezüméket fordította: Bárány Annamária, Gergely Gábor, Szász Anna Tünde
Abstracts translated by: Annamária Bárány, Gábor Gergely, Anna Tünde Szász

A bibliográfiákat ellenőrizte: Horváth Tamás, Kosztelni Krisztián, Perjámosi Sándor, Zubor Ferenc
Bibliography supervisors: Tamás Horváth, Krisztián Kosztelni, Sándor Perjámosi, Ferenc Zubor

Fotók: Rudolf Gold, Maróti-Agóts Ákos, Papp Tibor, Székelyhidi S. Alex, Szerzők
Photos: Rudolf Gold, Ákos Maróti-Agóts, Tibor Papp, Alex S. Székelyhidi, Authors

A hátsó borítón: Szürke marhák a budapesti Közvágóhídon 1900 körül
Erdélyi Mór felvétele (Eredeti Fényképek Gyűjteménye, lelt. sz.: EF10488)
Back cover: Hungarian Grey cattle at the General Abattoir of Budapest, c. 1900
Photograph by Mór Erdélyi (Original Photographs Collection, cat. no. EF10488)

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI
MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR
BUDAPEST | VAJDAHUNYADVÁR

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár fenntartója a Földművelésügyi Minisztérium
The Museum and Library of Hungarian Agriculture is an institution of the Ministry of Agriculture

© Szerzők / Authors, 2015
© Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár / Museum and Library of Hungarian Agriculture, 2015

Tartalomjegyzék / Table of Contents

Előszó	7
<i>Foreword</i>	9
Köszöntő	11
<i>Welcome speech</i>	13
Bevezető tanulmányok	
<i>Introductory papers</i>	
SZOTYORI-NAGY ÁGNES	
A nyomdászból lett tudós. Adalékok Matolcsi János főigazgatói tevékenységéhez	
<i>The printer turned scientist. Contributions to János Matolcsi's tenure as Director-general</i>	17
LÁSZLÓ BARTOSIEWICZ	
János Matolcsi and the development of archaeozoology	
<i>Matolcsi János és a régészeti állattan fejlődése</i>	29
SÓTONYI PÉTER – KÓTAI ISTVÁN	
A 230 éves magyar állatorvosképzés története	
<i>A 230-year history of Hungarian veterinary training</i>	37
I. Kutatások a magyar szürke szarvasmarha múltjáról, jelenéről, jövőjéről	
<i>Research into the past, present and future of the Hungarian Grey cattle</i>	
BODÓ IMRE	
A magyar szürke rokonai, a podóliai fajtakör	
<i>Hungarian Grey cattle and its relatives, the Podolic breed group</i>	57
MARÓTI-AGÓTS ÁKOS	
A magyar szürke szarvasmarha mint podóliai fajta	
<i>The Hungarian Grey cattle as a Podolian breed</i>	67
RITA MHIG FHIONNGHAILE – FIONA BEGLANE – OLGA NANOVA	
Discriminating metapodials in female cattle using 3D geometric morphometrics: a preliminary study	
<i>Nőstény szarvasmarhák lábközépcsontjainak vizsgálata 3D-s morfometrikus eljárással: előzetes tanulmány</i>	73
KÖRÖSI ANDREA	
Újkori primigenius típusú szarvasmarha-koponya Szentkirályról	
<i>Modern primigenius type cattle skull from Szentkirály</i>	83
PÁL SÜMEGI – DÁVID MOLNÁR – KATALIN NÁFRÁDI – ZOLTÁN SZELEPCSÉNYI	
Pannonian forest steppe origin and differentiation in space and time on the Great Hungarian Plain (Alföld) based on paleoecological data	
<i>Az alföldi prehisztorikus és hisztorikus állatvilág környezeti háttere</i>	95
II. Történelmi háziállatfajtáink megőrzése	
<i>The preservation of our traditional domestic breeds</i>	
KOVÁCS ANDRÁS – RÓZSÁNÉ VÁRSZEGI ZSÓFIA	
The origins of the nine Hungarian dog breeds	
<i>A kilenc magyar kutyafajta (Canis lupus forma familiaris) eredete</i>	111

GÁSPÁRDY ANDRÁS		
	Gondolatok kihalt örökségünk védelméért <i>Some thoughts on the protection of our extinct heritage</i>	119
THEODORE G. ANTIKAS		
	Native Greek horses: from man- and fish-eaters B.C. to DMRT3 gaiters in modern times <i>Őshonos görög lovak: a Krisztus előtti ember- és halevőktől a mai kor DMRT3 mutációjáig</i>	127
EGERSZEGI ISTVÁN – KLAUS-PETER BRÜSSOW – SARLÓS PÉTER – NOBORU MANABE – RÁTKY JÓZSEF		
	Mangalica sertéssel kapcsolatos kutatások a 20–21. században <i>Research on Mangalitsa swine in the 20th–21th centuries</i>	135
III. A régészeti állattan irányai, és a legújabb kutatások (általános)		
<i>Trends in archaeozoology and latest research (general)</i>		
VÖRÖS ISTVÁN		
	Magyarországi szamár [<i>Equus (Asinus) asinus</i> L. 1758] leletek <i>Donkey remains [Equus (Asinus) asinus L. 1758] in Hungary</i>	159
BÁRÁNY ANNAMÁRIA		
	Kutyaleletek az Árpád-korból <i>Dog finds from the Árpád Period (10th–13th century)</i>	177
GÜNTHER KARL KUNST		
	Quantitative approaches to cattle butchery – chopped vertebrae and ribs from a Roman sanctuary <i>Szarvasmarha-vágások kvantitatív elemzése – gerinc- és bordadarabok egy római szentélyből</i>	201
ERIKA GÁL		
	Pathological conditions identified on animal bones from the Early Bronze Age sites of Kaposújlak-Várdomb and Paks-Gyapa (South Western Hungary) <i>Kora bronzkori állatcsontleleteken észlelt betegségek Kaposújlak-Várdomb és Paks-Gyapa lelőhelyekről (Délnyugat-Magyarország)</i>	215
DARÓCZI-SZABÓ MÁRTA – DARÓCZI-SZABÓ LÁSZLÓ		
	Néprajzi csonteszközök és lehetséges Árpád-kori előzményeik <i>Ethnographical bone tools and their possible antecedents from the Árpád Era (1000–1301)</i>	223
IV. A régészeti állattan irányai, és a legújabb kutatások (lelőhelyenként)		
<i>Trends in archaeozoology and latest research (by site)</i>		
ALICE M. CHOYKE		
	Continuities by the hearth? Bone objects from the Middle Copper Age Boleráz settlement at Győr–Szabadrét-domb, Hungary <i>A családi tűzhely folytonossága? Középső rézkori csonteszközök Győr–Szabadrét-domb bolerázi településéről</i>	239
NYERGES ÉVA ÁGNES		
	Újkőkori állathasznosítás Alsónyék–Bátaszék településen <i>Neolithic animal use at the settlements of Alsónyék–Bátaszék, Hungary</i>	255
HANS CHRISTIAN KÜCHELMANN		
	Matjeshering or fish soup? Animal remains from a Hanseatic merchants' site in Bremen <i>Sózott tengeri hering vagy halászlé? Csontmaradványok egy hanza kereskedő településről Bréma óvárosában</i>	263

János Matolcsi and the development of archaeozoology

Matolcsi János és a régészeti állattan fejlődése

LÁSZLÓ BARTOSIEWICZ¹

Kulcsszavak: Matolcsi János, házasítástörténet, kutatásszervezés, Csonttár, Nemzetközi Archaeozoológiai Tanács

Keywords: János Matolcsi, domestication history, research management, Osteological Collections, International Council for Archaeozoology

Összefoglaló

Matolcsi János politikai pályafutást követően vált tudóssá. Földművelésügyi miniszterként és miniszterhelyetesként is dolgozott, mielőtt 1957 és 1968 között a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatójaként tevékenykedett volna. Ebben az időszakban új szemléletű állandó és időszakos kiállításokat kezdeményezett, a múzeumban megindult a módszeres műtárgybeszerzés és a mezőgazdaságtörténeti kutatás. Az eredetileg nyomdász képzettségű igazgató tudományszervezői feladatai teljesítése mellett sikeres egyetemi tanulmányokat folytatott a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán, ahol 1963-ban állattenyésztő agrármérnöki diplomát, majd 1966-ban doktori fokozatot szerzett. Az 1960-as évek elején létrehozta a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Csonttárát, amely hamarosan nemzetközi hírűvé vált. A gyűjtemény egyik különlegessége a magyar szürke marha koponyáinak és csontvázainak az a sorozata, amelyet Matolcsi János akkor szerzett be, amikor a mezőgazdaság modernizációjának jegyében ez a hagyományos fajta csaknem a kipusztulás szélére sodródott. Az ezen az anyagon végzett vizsgálatai nemzetközileg elismert tudóssá tették. Szervezői tapasztalatait közvetlenül is a tudomány szolgálatába állította, amikor 1971-ben Bökönyi Sándorral karöltve megszervezte a múzeumban azt a nemzetközi konferenciát, amely a későbbi Nemzetközi Archaeozoológiai Tanács alakuló ülésének bizonyult. A szervezet a hidegháború végén a kelet- és nyugat-európai tudósok közös fóruma volt, de mára világméretűvé vált. Matolcsi János saját kutatási eredményeit számos szakcikk mellett két könyvben is összefoglalta. Az első 1975-ben jelent meg *A háziállatok eredete* címmel. Ez évtizedekig a régészeti állattan egyetlen összefoglaló kézikönyve volt hazánkban. A második könyv, az *Állattartás őseink korában* 1982-ben, röviddel a szerző halála előtt látott napvilágot.

Abstract

János Matolcsi became a scholar following an early career in politics. He served as minister and deputy minister of agriculture, before becoming director-general of the Museum of Hungarian Agriculture between 1957 and 1968. During this time period he initiated new exhibitions, introduced systematic acquisition and supported research in agricultural history. In addition to his management responsibilities he successfully conducted university studies and became an agricultural engineer in 1963 and obtained a university doctorate in 1966 at the University of Agricultural Sciences in Gödöllő, Hungary. He founded the Osteological Collections of the Museum during the early 1960s which became internationally known for its series of Hungarian Grey cattle skeletons collected at a time when this traditional breed was nearly driven to extinction in the name of modernization. Studies carried out on this research material made János Matolcsi an internationally known scientist. His managerial talents were put to the service of science in 1971, when in cooperation with Sándor Bökönyi he organized an international meeting where archaeozoologists from Eastern and Western Europe could meet. This was a unique opportunity in the wake of the Cold War. The tremendously successful conference actually became the founding event of the International Council for Archaeozoology, a world-wide organization. The proceedings of this meeting were edited by János Matolcsi and published by the prestigious Hungarian Academy of Sciences. In addition to numerous scholarly articles, he wrote a volume on the origins of domestic animals in 1975. For decades this was the only handbook on archaeozoology in Hungary. A monographic treatise on the animal keeping of ancient Hungarians appeared on the market shortly before his death in 1982.

¹Osteoarchaeological Research Laboratory, Stockholm University, Lilla Frescativägen 7106 91 Stockholm, Sweden, e-mail: bartosiewicz@ofl.su.se

Introduction

János Matolcsi, one of the greatest Hungarian archaeozoologists in the 20th century, was born on 20 November 1923. He grew up in a landless peasant family in the rural town of Berettyóújfalu in the Great Hungarian Plain that largely corresponds to the eastern part of Hungary (fig. 1). He died in Budapest on 3 January 1983.

Fig. 1: The view of Berettyóújfalu in Hungary on a postcard from the early 20th century

During his short life spent in public service he worked for the Museum of Hungarian Agriculture for a quarter of a century. It was in this institution where his scholarly work and organizational talent contributed to the development of archaeozoological research not only in Hungary but also on an international level. Matolcsi's career was unusual. He became a scholar after spending years in the workers' movement and various government posts. His achievements can be best appreciated against the backdrop of mid 20th century history of Hungary which impacted upon the development of archaeology and its related disciplines in numerous ways.²

The early years

Matolcsi's journey to science was long and varied. Following elementary school, he attended a four year "civil school" aimed at providing practical skills coupled with religious, moral and general education. At the age of 18 he became an apprentice in Berettyóújfalu, his home town. Becoming a blue-collar worker meant a narrow path of social mobility available for talented youth in the most impoverished rural areas of Hungary at the time. In 1942 he became a typesetter in Budapest working for the Franklin Literary and Printing Inc., a long established publishing company, then he moved on to the Pallas Literary and Printing Inc. where he joined the trade union. In early 1943 he became a member of the Social Democratic Party.

However, by 1944 he joined the Communist Party operating illegally under the pressures of political persecution.

After 1945 Matolcsi became a career politician gaining various posts. The Communist Party re-emerged from illegality following Soviet occupation that began in the eastern half of Hungary in 1944 and he became a secretary general of the Hungarian Democratic Youth Organization in Berettyóújfalu. Soon he ended up in the Bihar County Committee of the Communist Party and took part in local land distribution in 1946.³ He emerged to the rank of secretary general of the Communist Party in his home town. Following several party training courses and junior positions in the Central Committee of the Hungarian Workers' (previously Communist) Party he reached the peak of his political career when he served as Minister of Agriculture from 15 November 1955 until the outbreak of the 1956 revolution.⁴ He briefly served under the newly formed government between 24 and 27 October 1956. Following the fall of the short-lived uprising he was first the deputy editor of the journal "Economic Observer", then briefly became Deputy Minister of Agriculture during the spring and summer of 1957.

Scientific career

All the political detail provided above could look superfluous, should it not explain in many ways the second half of Matolcsi's working life. One year after the tumultuous 1956 Revolution he was given the post of general director of the Museum of Hungarian Agriculture (1957–1968). Such career moves for ordinary politicians has been referred to as "parachuting" in colloquial Hungarian: landing in a soft managerial position maintained for politicians who were no longer of imminent use in government. The archetype of such spent cadres maintained illusions of grandeur, exploiting their remaining raw power; they often ended up in corruption and even resorted to alcoholism. This alternative is important to appreciate the rare positive example best represented by Matolcsi's personal development. As will be demonstrated later, in his position as director, Matolcsi took creative use of his political experience and even his remaining network to benefit the museum and archaeozoology within. In addition to the large scale renovation of the permanent exhibition damaged during World War II and the armed conflict in 1956,⁵ he encouraged the establishment of new exhibitions and organized systematic acquisition policies. This included the storage of relevant archaeological finds, increasing the number of the 45 museums involved with archaeological collection in Hungary.⁶ He also supported active research in the museum.

² Bartosiewicz et al. 2011

³ Matolcsi 1970a

⁴ Matolcsi 1955

⁵ Szotyori-Nagy 2013, 39.

⁶ Neustupný 1966, 166.

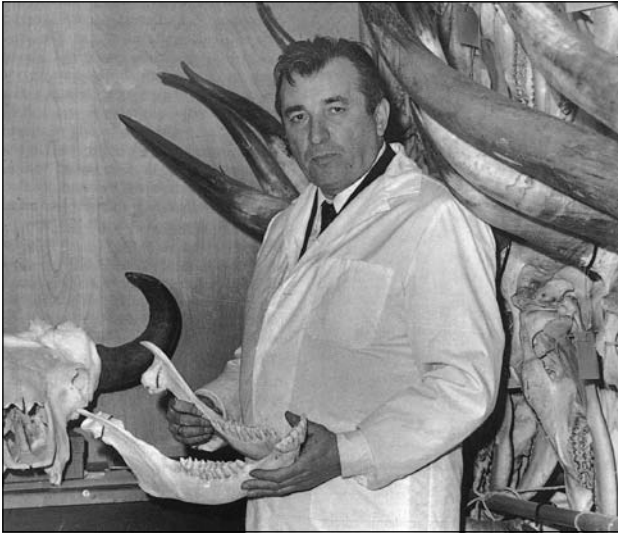

Fig. 2: János Matolcsi with bovine skulls in his internationally renowned Osteological Collection

Already in early 1961 Matolcsi organized the collection of skeletal material of the traditional Hungarian Grey cattle, a breed rapidly disappearing (in fact driven to the brink of extinction by that time⁷) due to the mechanization of agriculture as these excellent draught animals became redundant in a very short time (fig. 2). This effort yielded the core of the museum's Osteological Collections, whose founding was aimed at the "systematic acquisition of modern day animal bones for the purposes of comparative studies and statistical evaluation. The Osteological Collections thus established preserves the skeletons of various breeds of domestic animals, of individuals of outstanding economic performance as well as of wild animals. Skins and other body parts of interest to biology and animal breeding are also kept in the collections".⁸

In addition to his administrative responsibilities, Matolcsi accomplished university studies as well. In 1963, at the age of forty, he received a diploma in animal science at the University of Agricultural Sciences in Gödöllő (fig. 3). Sceptics may note that a former minister and active museum director must have been given a green light at exams and sailed through studies easily at the ripe age of 40. However, he took his scholarly education very seriously combining it with active research.

Using material in the newly created Osteological Collections first he cooperated in a project aimed at the radiographic distinction between the metapodia of aurochs and modern-day domestic cattle.⁹ Thereafter Matolcsi began publishing papers on the morphometry of cattle bones,¹⁰ using those data in

Fig. 3: Aerial view of the former University of Agricultural Sciences in Gödöllő

developing algorithms for the estimation of live weight and withers height in cattle.¹¹ Although most of Matolcsi's work was published in Hungarian, the latter article appeared in the prestigious journal *Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie* and brought him international recognition. He developed a method based on empirical data gathered on series of modern cattle metapodia from Hungarian Grey cows and Hungarian Grey cross-bred steers of known external body parameters and life history. Coefficients published in the paper are still used in reconstructing the withers height of ancient individuals using their bone remains from archaeological sites. The results of these investigations had already been formalized in the doctoral dissertation titled "The historical study of body conformation in cattle on the basis of subfossil bone finds", defended at the University of Agricultural Sciences in Gödöllő in 1966. In this work, published in 1968,¹² he utilized the skeletal measurements of 178 modern individuals, in addition to those taken of 1285 archaeological bone specimens.¹³

Following his resignation from the post of Director-general of the Museum of Hungarian Agriculture in 1968, Matolcsi became senior research staff and head of the Osteological Collections, devoting himself totally to scholarly activity. Along with the collection of bones, he also gathered reprints of articles in archaeozoology and procured the funds for their translation into Hungarian.

János Matolcsi was a contemporary of Sándor Bökönyi (1926–1994), who actually founded modern archaeozoology in Hungary in the early 1950s by establishing the Archaeozoological collections of the Hungarian National Museum.¹⁴ Given Bökönyi's long-standing interest in early domestication and prehistory in general, according to a gentlemen's agreement Matolcsi specialized for animal remains representing later archaeological periods (between the Period

⁷ Bartosiewicz 1997, fig. 1.

⁸ Matolcsi 1971, 35, Matolcsi 1970b

⁹ Bökönyi et al. 1964

¹⁰ Matolcsi 1967

¹¹ Matolcsi 1969; Matolcsi 1970c

¹² Matolcsi 1968a

¹³ Vörös 2002, 591.

¹⁴ Bartosiewicz 1998

of the Roman Empire and the Late Middle Ages; cf. titles in the Bibliography provided at the end of this paper). The work of these two outstanding scholars was also complementary in terms of geographical scope. Matolcsi's excellent command of Russian, a skill acquired during the former political phase of his career, predestined him to rely extensively on literature published in the Soviet Union, integrating seminal osteological and archaeological work by Tserekaev, Liskun, Tsalkin and Vitt into his own research. By this time Bökönyi's work was commissioned by US and American teams working in Yugoslavia and the Arab World, where he took advantage of his knowledge of English. Matolcsi, on the other hand, took part in study trips to the Soviet Union (fig. 4), where he could study materials along the route the putative ancestors of Hungarians followed from western Siberia to the Carpathian Basin.¹⁵

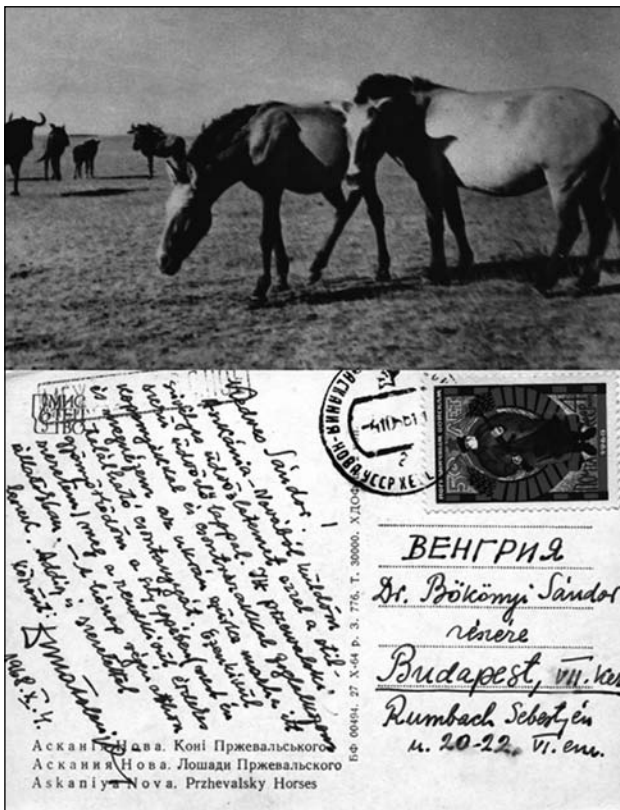

Fig. 4: Two sides of the postcard written by János Matolcsi to Sándor Bökönyi from the renowned experimental farm at Askaniya Nova in the Soviet Union

This work was synthesized in the book “Animal keeping by our ancestors”, published in 1982 shortly before the author's death. This was a book form of his dissertation prepared within the framework of his candidature for membership in the prestigious Hungarian Academy of Sciences. In addition to numerous scholarly articles, János Matolcsi published the first ever book on the origins of domestic animals in Hungarian.¹⁶

¹⁵ Matolcsi 1975a-b, Matolcsi 1977a, Matolcsi 1983

¹⁶ Matolcsi 1975

International exposure

In addition to his research reaching international fame, Matolcsi's organizational talent contributed to the development of archaeozoology way beyond his own research. The first major international conference of archaeozoologists took place as Session IV, titled “Domestication and the History of Domestic Animals”, during the Third International Congress of Agricultural Museums in Budapest (19–23 April, 1971). The venue was chosen in celebration of the museum's 75th anniversary and the meeting was hosted by Matolcsi with logistical support by Bökönyi (fig. 5).

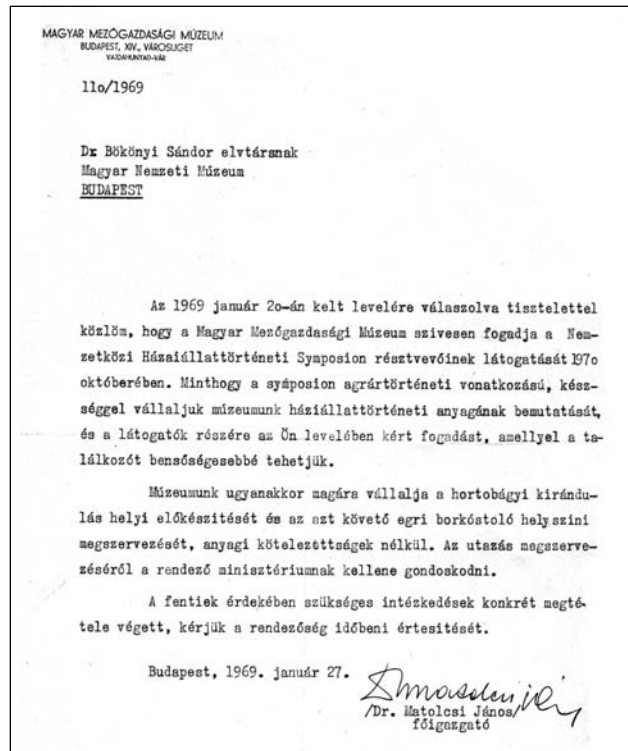

Fig. 5: Official letter written by János Matolcsi to Sándor Bökönyi concerning the organization of the 1971 conference in the Hungarian Agricultural Museum

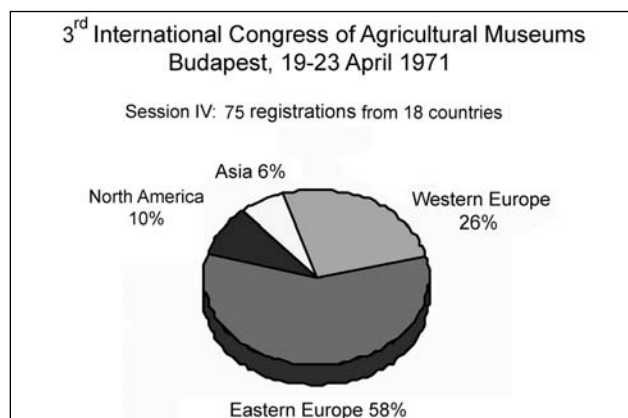

Fig. 6: Representation by major geopolitical regions at the 1971 Budapest meeting

The 75 participants of this session arrived from 18 countries.¹⁷ The majority came from Europe, but delegates represented both sides of the “Iron Curtain” (fig. 6). This was a rather remarkable development at the time.

In the aftermath of the 1956 revolution, a pragmatic variety of socialism evolved in Hungary during the 1960s characterized by elements of market economy and a certain degree of political tolerance. Budapest thus became equally accessible to archaeozoologists from Eastern Europe and their colleagues representing the “Western World”. It was of great help, however, that many attending the meeting had personal contacts in these opposite halves of Europe. Several German scholars had already known each other from the time before the Berlin Wall was erected in 1961. Sándor Bökönyi had already formed working relations with British and US colleagues through his research in Yugoslavia, Iraq and Iran.¹⁸ It was, however, Matolcsi’s good standing and diplomatic prowess that made the meeting acceptable with the authorities. He also edited and published the proceedings of this academic event.¹⁹

The long list of foreign guests included several of the “founding fathers” of what was to become the International Council for Archaeozoology (ICAZ), the world-wide organization of our discipline. This informality of human relations and the keen consciousness of the need to cross-cut political boundaries have become long-term strengths of the organization. At the beginning it was decided that ICAZ International Conferences should be held every four years at venues alternating between Eastern and Western Europe. There were 31 active participants in this meeting. Overall ICAZ representation by geopolitical regions at the organization’s 11th International Conference in Paris in 2010 are summarized in fig. 7.²⁰

These two arbitrary end-points in time indicate a tenfold increase in the number of scholars involved with the ICAZ conference: over four decades the membership increased by an entire order of magnitude. Meanwhile the number of countries involved with the organization more than tripled. Although János Matolcsi could not have foreseen these spectacular figures, with his keen political sense he played a key role in an initiative that pre-dated the unification of Europe by two decades.

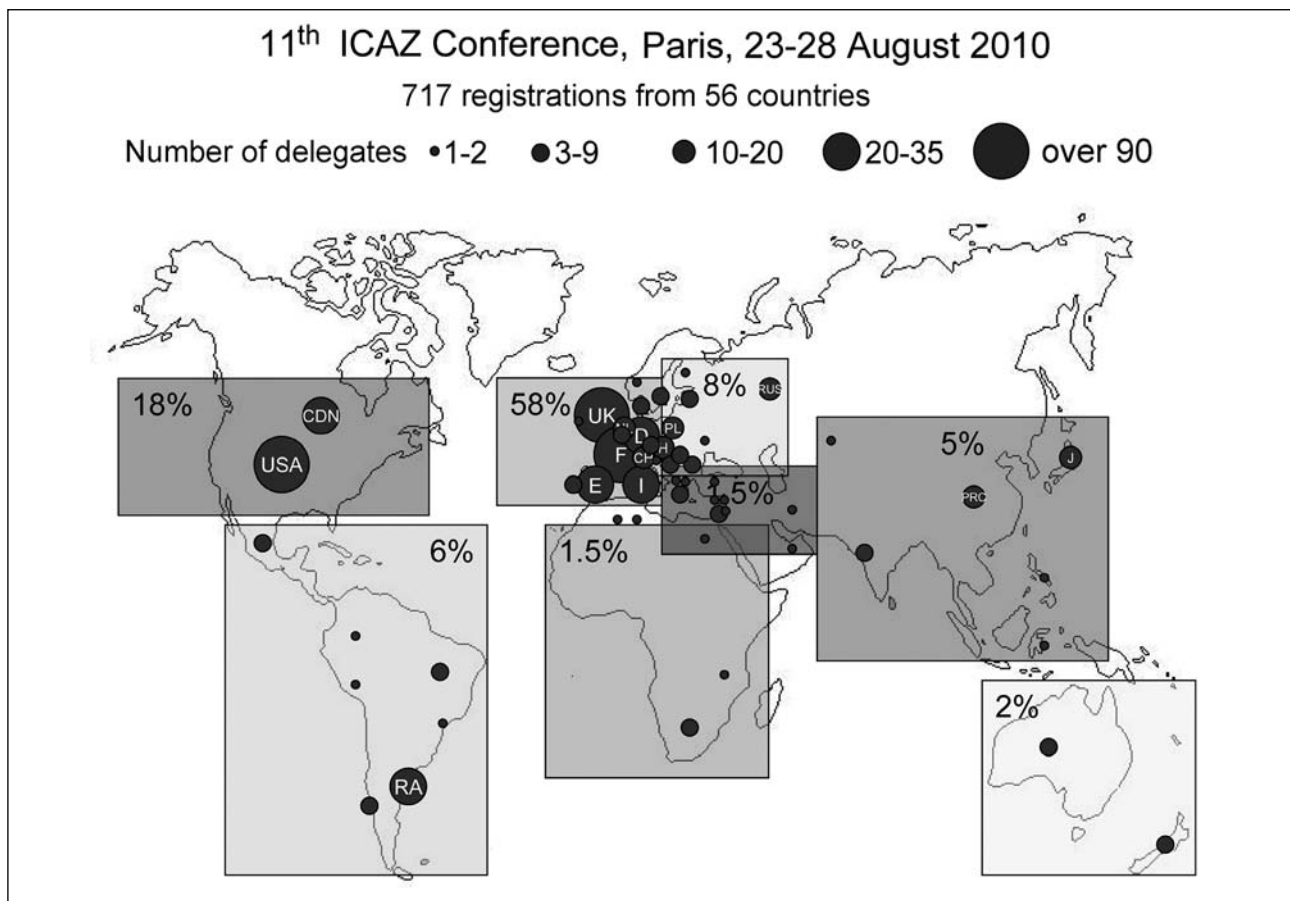

Fig. 7: ICAZ representation by major geopolitical regions at the 2010 Paris meeting (after Vigne – Lefèvre 2010)

¹⁷ Matolcsi 1972, 95.

¹⁸ Bartosiewicz – Choyke 2002, 121.

¹⁹ Matolcsi ed. 1973

²⁰ Vigne – Lefèvre 2010, 2, Figure 1.

Epilogue

The short life of János Matolcsi was rich and varied. It is an example of a personality whose intellect could thrive in spite of changing political circumstances and of an inquisitive mind who finds problems to solve. The two cannot be separated: in the first 15 years of his adult life (until the age of 34) he worked as a politician. He was then engaged in cultural administration (as director) for two decades until 45. The rest of his life was spent in service of research. Over the years, his time-tested, creative initiatives on behalf of the Museum of Hungarian Agriculture have become fruitful enterprises long after his passing. The Osteological Collections has retained

international reputation serving as a valuable source for archaeozoological research.²¹

I owe personal gratitude to János Matolcsi as my research career began in the Osteological Collections he headed. I started working there as an undergraduate student in animal science in 1974. "The Doctor", as we agreed I should address him thirty years his junior, acted as co-supervisor to my craniological studies on Hungarian Fleckvieh directed by the late Tibor Gere. This work was subsequently published in the journal of the Osteological Research Laboratory of Stockholm University, my workplace four decades later.²²

János Matolcsi Bibliography

Books:

Matolcsi 1955: Matolcsi János: Termelőszövetkezeti mozgalmunk helyzete és fejlesztésének kérdései [The situation of the agricultural cooperative movement and questions of its development]. Budapest 1955, Szikra.

Matolcsi 1966: Matolcsi János: A szarvasmarha testalakulásának történeti vizsgálata a hazai subfossilis csontleletek alapján [The historical study of body conformation in cattle on the basis of subfossil bone finds]. Doktori disszertáció, Agrártudományi Egyetem 1966, Gödöllő.

Matolcsi – Orbán 1966: Matolcsi János – Orbán László: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum épülete - a budapesti Vajdahunyadvár [The building of the Hungarian Agricultural Museum – Vajdahunyad Castle in Budapest]. Budapest 1966, Mezőgazdasági Kiadó.

Matolcsi (ed.) 1973: Matolcsi, János (ed.): Domestikationsforschung und Geschichte der Haustiere. Budapest 1973, Akadémiai Kiadó.

Matolcsi 1975: Matolcsi János: A háziállatok eredete [The origin of domestic animals]. Budapest 1975, Mezőgazdasági Kiadó.

Matolcsi 1982: Matolcsi János: Állattartás őseink korában [Animal keeping in the time of our ancestors]. Budapest 1982, Gondolat Kiadó.

Articles:

Matolcsi 1958: Matolcsi, János: Die aus der Sozialisierung der Landwirtschaft sich ergebenden musealen Aufgaben. Neue Museumkunde: Theorie und Praxis der Museumsarbeit Heft 1 (1958).

Matolcsi 1962: Matolcsi János: A mezőgazdaság szocialista átalakulásából adódó múzeumi feladatok [Museum tasks originating from the socialist transformation of agriculture]. Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1962) 3–17.

Bökönyi et al. 1964: Bökönyi Sándor – Kállai László – Matolcsi János – Tarján Róbert: Összehasonlító vizsgálatok az őstulok és a szarvasmarha elülső lábközépcsontján [Comparative studies on the metacarpal bones of aurochs and domestic cattle]. Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1964) 3–24.

Bökönyi et al. 1965: Bökönyi, Sándor – Kállai, László – Matolcsi, János – Tarján, Róbert: Vergleichende Untersuchungen am Metacarpus des Ures und des Hausrindes. Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie 81 (1965) 330–347.

Matolcsi 1965–1966. Matolcsi János: Hét évtized a magyar agrárkultúra szolgálatában (1896–1966) (Sieben Jahrzehnte im Dienste der ungarischen Agrarkultur 1896–1966). Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1965–1966) 5–22.

Matolcsi 1967: Matolcsi János: A szarvasmarha végtagcsontjainak méretarányai [Proportions between the extremity bones of cattle]. Állattani Közlemények LIV/1–4 (1967) 81–88.

Matolcsi 1968a: Matolcsi János: A szarvasmarha testnagyságának változása a történelmi korszakokban Magyarország területén [The historical study of body conformation in cattle on the basis of subfossil bone finds]. Agrártörténeti Szemle 10 (1968) 1–38.

Matolcsi 1967–1968b: Matolcsi János: Avarkori háziállatok maradványai Gyenesdiáson (Überreste von Haustieren aus dem Zeitalter der Awaren in Gyenesdiás). Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1967–1968): 85–124.

Matolcsi 1968c: Matolcsi, János: Untersuchung des Tierknochenmaterials des Frühbronzezeitlichen Gräberfeldes bei Battonya. Acta Universitatis de Attila József nominatae XII (1968) 65–74.

Matolcsi 1969: Matolcsi János: Összefüggések a szarvasmarha élőszúlya és lábközépcsontjainak súlya között [Relationships between the live weight and metapodial weights of cattle]. Állattani Közlemények LVI/1–4 (1969) 99–106.

Matolcsi 1970a: Matolcsi János: Országos földreform-émlékönnepség Békéscsabán (1970. március 15–16.) [National commemorative celebration of the land reform in Békéscsaba (15–16 March, 1970)]. Agrártörténeti Szemle 12 (1970) 247–250.

Matolcsi 1970b: Matolcsi János: Híres versenylovak csontozatának sajátosságai [Skeletal characteristics of famous racing horses]. Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1969–1970: 193–236.

²¹ e. g. Nyerges 2004, Daróczy Szabó 2006, Bartosiewicz 2006, Kőrösi 2004a–b, 2007, 2008, 2013.

²² Bartosiewicz 1980a–b

- Matolcsi 1970c: Matolcsi, János: Historische Erforschung der Körpergröße des Rindes auf Grund von Ungarischem Knochenmaterial. Zeitschrift für Tierzucht und Züchtungsbiologie 87/2 (1970) 89–137.
- Matolcsi 1970d: Matolcsi János: A háziállatok történetének zoológiai kutatása a Szovjetúnióban (Die zoologische Erforschung der Geschichte der Haustiere in der Sowjetunion). Állattani Közlemények LVII/1–4 (1970) 75–82.
- Matolcsi 1970d: Matolcsi János: Hankó Béla háziállattörténeti munkássága. Állattani Közlemények (Der Tätigkeit von Béla Hankó auf dem Gebiete der geschichtlichen Haustierforschung). LVII/1–4 (1970) 11–18.
- Matolcsi 1971: Matolcsi János: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum agrártörténeti kutatómunkájának 75 éves mérlege [The 75 years summary of agrarian research by the Hungarian Agricultural Museum]. Agrártörténeti Szemle 13: 196–210.
- Matolcsi 1972a: Matolcsi János: A zoológiai háziállatkutatás állása a budapesti nemzetközi szimpózium tükrében (Der Stand der zoologischen Haustierforschung im Spiegel des budapester internationalen Symposions). Állattani Közlemények LIX/1–4 (1972) 95–105.
- Matolcsi 1972b: Matolcsi, János: Archaeo-zoological problems of meat consumption in the early historical periods. In: Törő, Imre – Szabady, Egon – Nemeskéri, János – Eiben, Ottó eds: Advances in the biology of human populations: ninth congress of the Hungarian Biological Society, Budapest, 6th–8th May, 1970. Budapest 1972, Akadémiai Kiadó: 503–508.
- Matolcsi 1972c: Matolcsi János: Őseink állattartása a Honfoglalás előtt [Animal keeping by our ancestors prior to the Hungarian Conquest]. Élet és Tudomány 32 (1972) 1401–1406.
- Matolcsi 1973: Matolcsi János: Balaton környéki avar lovak (Awarzeitliche Pferde am Plattensee). Somogy Megyei Múzeumok Közleményei (1973) 87–106.
- Matolcsi 1973: Matolcsi János: Új megvilágításban a ló törzsejlődése és háziasítása [New light shed on the evolution and domestication of horse]. Természet Világa 3 (1973) 121–124.
- Matolcsi 1973–1974: Matolcsi János: Sertéstartás a Középvölga és a Káma vidékén az I. évezredben (Schweinhaltung in der Gegend der Mittel-Wolga und der Kama im I. Jahrtausend). Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1973–1974) 229–249.
- Matolcsi 1975a: Matolcsi János: A kazár állattartás és a magyar honfoglalók háziállatai [Animal keeping in Chazaria and the domesticates of conquering Hungarians]. Élet és Tudomány XX (1975) 1587–1592.
- Matolcsi 1975c: Matolcsi János: Sarud-Pócsztöltés Árpád-kori állatsont-leleteinek vizsgálata [Studying the animal bone finds from the Árpád Period settlement of Sarud-Pócsztöltés]. Az Egri Múzeum Évkönyve 13 (1975) 69–79.
- Matolcsi 1975–1977: Matolcsi János: A bakonyi sertés XV–XVI. századi csontleletei Sarvalyon (Die aus dem XV–XVI. Jahrhundert stammenden Knochenfunde des bakonyer Schweines von Sarvaly). Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1975–1977) 331–335.
- Matolcsi 1976a: Matolcsi János: A Budapest XI. Kende u. 8–10. sz. alatt feltárt koracsászárkori település állatsontanyagának meghatározása [Identifying the animal bone material recovered from the early Imperial Period settlement excavated at 8–10. Kende Street, district XI, Budapest]. Archaeologiai Értesítő 103/1 (1976) 96–97.
- Matolcsi 1976b: Matolcsi János: Állatsontleletek [Animal bone finds]. In Pető Mária: A legújabb aquincumi fahordólelet. Budapest Régiségei XXIV/1 (1976) 201–207.
- Matolcsi 1976c: Matolcsi János: Shaman horse in a grave from the Period of the Hungarian Conquest at Izsák-Balázspuszta. Cumania IV. Archaeologia (1976) 191–223.
- Matolcsi 1976d: Matolcsi, János: L'origine e l'evoluzione dei più importanti animali domestici nei Balcani e Bacino dei Carpazi. Rivista di storia dell' agricoltura, 1. aprile (1976) 51–66.
- Matolcsi 1976e: Matolcsi János: Állattani következtetés Fenékpuszta V. Századi pusztulásának közelebbi időpontjára (Zoological conclusions for a more precise dating of the destruction of Fenékpuszta in the 5th century). Archaeologiai Értesítő 101/1 (1976) 102–112.
- Matolcsi 1977a: Matolcsi János: A közép-Volga-vidéki finnugor népek állattartása a korai vaskorban [Animal keeping by early Iron Age Finno-Ugric peoples in the Middle Volga region]. In Bartha Antal, Czeglédy Károly, Róna-Tas András (eds): Magyar őstörténeti tanulmányok [Studies in Hungarian Ancient History]. Budapest 1977, Akadémiai Kiadó: 243–266.
- Matolcsi 1977b: Matolcsi János: A budai királyi palota északi előudvarában feltárt XIV–XV. századi állatsontok (Os d'animaux des XIVe et XVe siècles mis au jour dans l'avant-cour nord du château royal de Buda). Budapest Régiségei XXIV/3 (1977) 179–198.
- Matolcsi 1977c: Matolcsi János: A budavári ásások állatsontjai [Animal bones from the excavations of Buda Castle]. Élet és Tudomány 1977/6 (1977) 163–166.
- Matolcsi 1979a: Matolcsi János: Die Tierknochenfunde von der Siedlung Gellérthegy-Tabán. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungariae 31/3–4 (1979) 287–291.
- Matolcsi 1979b: Matolcsi János: A gazdasági állattartás kezdete Európában [The beginnings of stock-keeping in Europe]. In: Gunst Péter ed.: Mezőgazdaság, agrártudomány, agrártörténet [Agriculture, Agrarian Research, Agrarian History] Budapest 1979, Akadémiai Kiadó: 213–233.
- Matolcsi 1981: Matolcsi János: Mittelalterliche Tierknochen aus dem Dominikanerkloster in Buda. Fontes Archaeologicae Hungariae (1981) 203–254.
- Matolcsi 1982: Matolcsi János: Tierknochenfunde von Sarvaly aus dem 15. – 16. Jahrhundert. In: Holl, Imre – Parádi, Nándor: Das mittelalterliche Dorf Sarvaly. Budapest 1982, Akadémiai Kiadó: 230–253.
- Matolcsi 1981–1983: Matolcsi János: A majacki lelőhely (SZU) állatsontleletei (az 1978–1979. évi ásás) (Die Tierknochenfunde des Fundortes Majack (SU), (Ausgrabungen der Jahre 1978–79). Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei (1981–1983) 29–55.
- Matolcsi–Sági 1983: Matolcsi János – Sági Károly: Építőáldozat vagy szellemi házörző? [Construction sacrifice or spiritual guard?]. Élet és Tudomány 1983: 716–717.
- Matolcsi 1984: Matolcsi János: A budatétényi római kori állatsontleletek. Budapest Régiségei XXVI (1984) 183–201.
- Bökönyi – Matolcsi 1995: Bökönyi, Sándor – Matolcsi, János: Animal remains. In Sós, Ágnes Cs. – Salamon, Ágnes – Szőke, Béla Miklós (eds): Cemeteries of the Early Middle Ages (6th–9th centuries A.D.) at Pókaszeptek. Budapest 1995, Akadémiai Kiadó: 232–246.

Bibliography

- Bartosiewicz 1980a: Bartosiewicz László: Relationships between the cranial measurements of cattle. *OSSA* 7. (1980) 3–17.
- Bartosiewicz 1980b: Bartosiewicz László: Changes in the skull proportions of cattle during ontogeny. *OSSA* 7. (1980) 19–31.
- Bartosiewicz 1997: Bartosiewicz László: The Hungarian Grey cattle: a traditional European breed. *Animal Genetic Resources Information* 21 (1997) 49–60.
- Bartosiewicz 1998: Bartosiewicz László: Sándor Bökönyi: Portrait with a scientific background. In: Anreiter Peter – Bartosiewicz László – Jerem Erzsébet – Meid, Wolfgang (eds.): *Man and the Animal World. Studies in memoriam Sándor Bökönyi*. Budapest 1998, 3–13.
- Bartosiewicz 2006: Bartosiewicz László: Skull formation in long horned cattle: the Hungarian Grey. In: Tecchiati, Umberto – Sala, Benedetto (eds.): *Archäozoologische Studien zu Ehren von Alfredo Riedel*. Bolzano 2006, Ripartizione beni culturali: 303–312.
- Bartosiewicz – Choyke 2002: Bartosiewicz László – Choyke, Alice Mathea: *Archaeozoology in Hungary*. *Archaeofauna* 11 (2002) 117–129.
- Bartosiewicz et al. 2011: Bartosiewicz László – Mérai Dóra – Csippán Péter: Dig up–Dig in: Practice and Theory in Hungarian Archaeology. In: Lozny, Ludomir R. (ed.): *Comparative Archaeologies: A Sociological View of the Science of the Past*. New York 2011, 273–337.
- Daróczi-Szabó 2006: Daróczi-Szabó Márta: Variability in medieval dogs from Hungary. In: Snyder, Lynn M. – Moore, Elisabeth A. (eds.): *Dogs and People in Social, Working, Economic or Symbolic Interaction*. Oxford 2006, 85–95.
- Kőrösi 2004a: Kőrösi Andrea: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum szürkemarhacsont-gyűjteménye. *A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 2001–2004*. Budapest 2004, 273–320.
- Kőrösi 2004b: Kőrösi Andrea: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum szürkemarha-csontgyűjteményének rövid bemutatása. In: Novák László (szerk.): *Az Alföld gazdálkodása. Állattenyésztés*. Az Arany János Múzeum Közleményei 10., Nagykőrös 2004, 239–248.
- Kőrösi 2007: Kőrösi Andrea: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Régészeti Állatcsontgyűjteménye. *A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei, 2005–2007*. Budapest 2007, 213–362.
- Kőrösi 2008: Kőrösi Andrea: A magyar szürke marha kraniometriai jellemzése. *Mezőgazdaságtörténeti tanulmányok* 11. Budapest 2008.
- Kőrösi 2013: Kőrösi Andrea: Correlation between skull size and age in Hungarian Grey cattle. *Archaeometriai műhely* X/4. Budapest 2013, 259–274.
- Neustupný 1966: Neustupný, Jiří: Archeologie v maďarských muzeích (Archaeology in Hungarian Museums). *Časopis Národnoho Muzea* 85. (1966) 165–170.
- Nyerges 2004: Nyerges Éva Ágnes: Ethnic traditions in meat consumption and herding at a 16th century Cumanian settlement in the Great Hungarian Plain. In: Jones O'Day, Sharyn – Van Neer, Wim – Ervynck, Anton (eds): *Behaviour behind bones. The zooarchaeology of ritual, religion status and identity*. Oxford 2004, 262–270.
- Szotyori-Nagy 2013: Szotyori-Nagy Ágnes: Betűszedőből betűvető. *Magyar Mezőgazdaság* (2013) 68: 39.
- Vigne – Lefèvre 2010: Vigne, Jean-Denis – Lefèvre, Christine: ICAZ 2010 International Conference, Hugely Successful. *ICAZ Newsletter* 11/2 (2010) 1–3.
- Vörös 2002: Vörös István: Matolcsi János. In: Bodó Sándor – Viga Gyula (eds.): *Magyar Múzeumi Arcképcsarnok. Életrajzok a magyar múzeumügy történetéből*. Budapest 2002, 590–592.

Hogyan lett egy nyomdászból miniszter és korának meghatározó tudósa? Matolcsi János (1923–1983) nyomdász, politikus, földművelésügyi miniszter, a régészeti állattan nemzetközileg elismert kutatója és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatója, majd tudományos munkatársa volt. A magyar háziállat-történeti és archaeozoológiai kutatásokat meghatározó tudós előtt tisztelgünk ezzel a kötettel, melyben háziállataink, történelmi állatfajtáink és a régészeti állattan legújabb hazai és nemzetközi eredményei mellett állattenyésztés- és állatgyógyászat-történeti kutatásokat is ismertetünk.

How did a printer become a minister and one of the most outstanding scientists of his era? János Matolcsi (1923–1983) was a printer, politician, minister of agriculture, a world-renowned researcher of archaeozoology, director-general and later curator of the Museum of Hungarian Agriculture. We honour the memory of the academic who played a definitive role in Hungarian animal domestication history and archaeozoology research with this volume, which contains the latest national and international research results concerning traditional Hungarian domestic breeds, archaeozoology and veterinary science.

